

"rebellisk berättelse som känns"

- Johanna Lundin, booktuber och boktipsare på SVT

ELIZABETH
ACEVEDO

Lärarhandledning

Lärarhandledning till *Poet X* av Elizabeth Acevedo i översättning av Yolanda Aurora Bohm Ramirez

Till dig som lärare

Denna lärarhandledning är framtagen till Elizabeth Acevedos bok *Poet X*. De olika uppgifterna är tänkta att användas på gymnasiet.

Sammanfattning av boken

Poet X är en bok som får klassas som prosalyrik. I den möter läsaren Xiomara Batista, en ung kvinna, som känner sig låst i sin kropp och i sitt liv. Hon kan inte leva upp till de förväntningar och oskrivna regler som finns i samhället. Ingenstans passar hon in. När hon ges möjlighet att delta i skolans poetry slam klubb händer det något. Här kan hon uttrycka sig själv och genom orden få bli den hon vill vara. Xiomara blir Poet X.

Om författaren

Elizabeth Acevedo är författare och poet, bosatt i USA.

Introducera romanen

Låt eleverna undersöka bokens omslag. Vilka tankar väcker omslaget och bokens titel? Låt eleverna reflektera enskilt, diskutera i par och följ sedan upp reflektionerna i helklass. Högläs därefter bokens första sidor högt (9-11) och låt eleverna kortskriva kring de första sidorna. Ha exempelvis dessa frågor till stöd för kortskrivandet:

- ▶ Vem handlar boken om?
- ▶ Vad får vi veta om huvudpersonen?
- ▶ Vilken miljö utspelar sig handlingen i?
- ▶ Hur är boken skriven?
- ▶ Skiljer sig boken från eller påminner om andra böcker du läst?
- ▶ Vilka tankar väcker de första sidorna hos dig?

Titta på klippet från Elizabeth Acevedo. Låt eleverna därefter få ge sig in i boken. Du hittar klippet på Vox by Opals hemsida eller via <https://www.youtube.com/watch?v=qMBh6zopGtK>

Gemensam läsning

Boken kan med fördel läsas tillsammans genom lässtopp. Dela upp läsningen i 5-6 etapper. Låt eleverna under sin läsning få skriva ner sina reflektioner utifrån följande öppna frågor:

- ▶ Vad är det du gillar?
- ▶ Vad är det du ogillar?
- ▶ Vilka frågor väcker boken?
- ▶ Vilka mönster kan du se?
- ▶ Kan du göra några kopplingar till andra texter, till dig själv eller till din omvärld?

Reflektionerna kan sedan vara utgångspunkt för gruppdiskussioner i smågrupper. Ha gruppdiskussioner i samband med varje lässtopp.

Vill man bygga på med ytterligare diskussionsfrågor under eller efter läsningen kommer här några förslag:

- ▶ Acevedos har valt att skriva sin roman på vers. Hur påverkar det din läsupplevelse? Är det någon skillnad att läsa en bok på vers istället för att läsa den i berättande form?
- ▶ Poet X handlar om att få bli den man vill vara. Hur kan man se detta i språk, innehåll och form? Ge exempel.
- ▶ Hur skulle du beskriva huvudpersonen Xiomara? Vem är hon? Vad är hennes drivkraft? Vilka utmaningar/svårigheter står hon inför?
- ▶ I boken finns en hel del uttryck på spanska. Hur påverkar det din läsning? Skapar det ett avstånd eller gör det att karaktärerna och miljön blir mer trovärdig? Finns det ord och uttryck som du inte förstår? Vet du exempelvis vad dessa ord betyder:
 - s. 9 chancletas
 - s. 9 bachata
 - s. 48 muchacha
 - s. 70 mujeriego
 - s. 77 No exageres,
 - s 204 cuero
 - s 287 brava
- ▶ Xiomara möter två vuxna som påverkar hennes liv. Det är fader Sean och lärarinnan Ms Galiano. Vilken betydelse har de för Xiomaras utveckling?
- ▶ Poet X behandlar flera olika teman bland annat identitet, religion, sexualitet och familj. Hur tar de sig uttryck i romanen?

- ▶ För Xiomara blir det en svår balansgång mellan hennes egna värderingar, hennes mammas värderingar och samhällets syn på hur en ung kvinna ska vara. Ge exempel på situationer och händelser där de olika värderingarna krockar.
- ▶ Utanförskap kan ta sig många olika uttryck. Ge exempel på utanförskap i romanen.
- ▶ Xiomara är tvilling. Hur skulle du beskriva hennes tvillingbror? Vilken är deras relation?
- ▶ I boken beskrivs flera gånger Xiomaras tystnad. Ser hon sin tystnad som något positivt eller negativt? Har du någon gång känt dig tystad, att du inte kunnat eller fått säga det som du har inom dig? Berätta.
- ▶ Ibland hör man uttrycket ”regler är till för att brytas”. Vilka regler är det Xiomara måste följa och vilka av dessa bryter hon mot? Finns det regler som dina föräldrar har satt upp för dig som du måste följa? Har du någon gång brutit mot någon regel? Hur kändes det?
- ▶ Boken är uppbyggd i tre delar, del I: *I begynnelsen var Ordet*, del II: *Och ordet blev kött* och del III: *Jag är rösten som ropar i öknen*. Vad betyder dessa rubriker och hur kan rubrikerna kopplas till handlingen?
- ▶ I boken finns anspelningar till annan litteratur, religion och musik. Vilka har du hittat? Dela med dig.

Diskutera citat

Boken väcker många tankar. Här nedan finns några citat som kan vara utgångspunkt för diskussions- eller skrivuppgifter:

”Jag vill knäcka mig själv
som ett ägg slaget hårt mot bordskanten.” (s 40)

”Det här var första gången som någon gav mig en plats att samla mina tankar på. På ett sätt, var det som att han sa att mina tankar var viktiga. Från och med den dagen har jag skrivit varje dag. Ibland känns det som att skrivandet är det enda sättet att hålla mig från att göra ont.” (s 47)

”Min bror föddes till en mjuk vissling:
tyst, störde knappt luften, ett ömt ljud.
Men jag föddes till den orkan han behövde
för att lyfta de som skadar honom
– och släppa dem i marken.” (s. 51)

*"Jag borde vara van.
Jag borde inte bli så arg
när killar - och ibland
fucking vuxna män -
pratar med mig hur de än vill,
tror de kan ta på sig själva
eller gnida sig mot mig
eller ge vilken invit som helst.
Men jag blir aldrig van.
Och mina händer börjar alltid darra.
Min hals krampar alltid ihop.
Det enda som lugnar ner mig
när Tvilling och jag har kommit hem
är att sätta på mig hörlurarna.
Att lyssna på Drake." (s 58)*

*"vad är meningen med att Gud gav mig livet
om jag inte kan leva det som mitt eget?
Om jag ska lyssna till hans bud,
varför måste jag stänga av min egen röst?" (s. 63)*

*"Han är inte elegant nog för en sonett,
alldeles för väl uttänkt för fri vers,
tar för mycket plats i mina tankar
för att någonsin vara en haiku." (s. 116)*

*"Han flinar och rycker på axlarna. "Jag kom hit och tränade mycket.
Min farsa ville aldrig jag skulle ta lektioner. Sa det var för mjukt."
Och så blir hans leende sorgset.
Och jag tänker på alla saker vi kunde blivit
om vi aldrig blivit tillsagda att våra kroppar inte var byggda för dem." (s. 198)*

*"Jag ångrar att jag hamnade i trubbel.
Jag ångrar att jag måste va här.
Att jag måste låtsas inför dig och henne
att jag bryr mig om konfirmation överhuvudtaget.
Men jag ångrar inte att jag kysste en grabb.
Jag ångrar bara att jag åkte fast.
Eller att jag alls måste smyga med det." (s. 238)*

Undersök språk och form

Poet X är skriven på vers. Det kan man i denna uppgift ta fasta på. Låt eleverna diskutera vad som kännetecknar poesi. Låt dem också undersöka och närläsa olika dikter från boken. De kan exempelvis få i uppgift att hitta dikter:

- ▶ som består av ord eller fraser som upprepas
- ▶ som har avsiktliga mellanrum mellan ord
- ▶ som består av bildspråk
- ▶ som är skrivna på olika sätt

De kan också få diskutera hur läsningen påverkas av att:

- ▶ ord och fraser upprepas
- ▶ det finns avsiktliga längre mellanrum mellan vissa ord
- ▶ dikterna skapar bilder
- ▶ dikterna är skrivna på olika sätt (olika form)

Låt eleverna välja ut den dikt som berörde dem allra mest och för övriga i klassen läsa upp den samt förklara vad det var som gjorde att de valde ut just denna.

Skapa poetry slam

I denna uppgift ska eleverna med inspiration från *Poet X* skapa egna poetry slam-dikter som de läser upp för varandra. De ska följa de regler som finns:

- ▶ Dikten ska bestå av originaltext skapad av poeten
- ▶ Dikten ska framföras av den som skapat den
- ▶ Vid framförandet får poeten använda sin kropp och sin röst
- ▶ Dikten ska vara max tre minuter lång

Låt eleverna komma igång genom att tillsammans dela med sig av idéer. Låt eleverna svara på följande fråga:

- ▶ Vad i vår värld skulle du vilja ändra på om du hade möjlighet?

Samla alla elevers tankar på tavlan. Låt dem därefter få välja ut några av de ämnen som finns på tavlan och då gärna ämnen som de känner att de har tankar och åsikter om. Låt eleverna skriva ner sina tankar och åsikter och därefter diskutera dem med varandra (gärna två och två eller i mindre grupp). Nu har de något att utgå ifrån och det börjar bli dags att skriva dikten.

Låt eleverna titta på några poetry-slam-poeter för att få idéer och inspiration. Titta exempelvis på

- ▶ Oskar Hanska <https://youtu.be/zMLxAQb2bBo>
- ▶ Olivia Bergdahl <https://youtu.be/P0a-MUwVhbs>
- ▶ Nino Mick https://youtu.be/iU_x26RFLXk
- ▶ Yolanda Aurora Bohm Ramirez <https://youtu.be/JZ6D7UjdfYo>
- ▶ Simon Matiwos, <https://youtu.be/LO6mqP4yfVE>
- ▶ Sanna Hedlund, <https://youtu.be/S2rIHnG7nkY>

Om dikten ska handla om något som eleven vill förändra kan en personlig inledning passa bra. De kan exempelvis ta hjälp av någon av följande börjar om de har svårt för att komma igång:

- ▶ Jag vägrar att...
- ▶ Jag är rädd för...
- ▶ Jag vill att...
- ▶ Jag blir orolig när...
- ▶ Jag tänker ofta att...
- ▶ Jag ser att...

Ett par skrivuppgifter

Skriv om

I denna uppgift får eleverna välja en valfri sida ur boken *Poet X* och skriva om den till en berättande text i prosaform. Vad händer med texten vid omskrivningen?

MS Galianos elev

I *Poet X* får man följa med Xiomara till skolan. Där finns läraren Ms Galiano som ger sina elever olika skrivuppgifter. Låt eleverna i din klass vara med i Ms Galianos klassrum och låt dem få skriva en av hennes uppgifter.

Avslutande reflektion

Inledningsvis fick eleverna se klippet från Acevedo. Titta på det igen. Låt eleverna reflektera över det författaren lyfter fram. Kan familjen, kulturen, samhället tvinga en människa till att bli på ett visst sätt? Stämmer det att ingen vill lyssna på Xiomara eller är det bara hennes egen upplevelse? Kan människor tvingas till tystnad då det de vill säga är för jobbigt för andra i omgivningen att höra?

Handledningen är framtagen av

Jenny Edvardsson, gymnasielärare i svenska och historia

www.jennyedvardsson.se